

ראש השנה - יום בריאת האדם

אדם נברא כדי לבחור | פסיקתא דרב כהנא

לפי המדרש, תהליך בריאת האדם הראשון היה רעיון שאלוהים מימש לאורך מספר שעות: בכל שעה התרחש שלב אחר ביצירת האדם, ובסוף התהליך נוצרה האנושות כולה:

בראש השנה נברא אדם הראשון.

בשעה ראשונה עלה במחשבה [עלה הרעיון אצל האל],
בשנייה נמלך במלאכי השרת [האל התייעץ עם המלאכים],
בשלישית כינס עפרו [האל אסף עפר לבריאת האדם],

ברביעית גיבלו [האל ערבב עפר ומים],

בחמישית רקמו [האל רקם את חלקיו יחד],

בשישית העמידו גולם על רגליו [האל העמיד אותו בגוף],

בשביעית זרק בו נשמה,

בשמינית הכניסו לגן עדן,

בתשיעית צָוָהוּ [לא לאכול מעץ הדעת],

בעשירית חטא [האדם עבר על הציווי ואכל מעץ הדעת],

באחת עשרה נידון [נשפט], בשתיים עשרה יצא בדימוס [יצא לחירות] מלפני הקדוש ברוך הוא [אלוהים].

אמר לו הקדוש ברוך הוא: אדם, זה סימן לבניך כשם שנכנסת לפניי בדין ביום הזה, ויצאת בדימוס [כמו שאתה נשפטת ויצאת לחירות], כך עתידין בניך להיות נכנסין לפניי בדין ביום הזה, ויוצאין בדימוס [כך עתידים גם בני אדם עתידיים להישפט ולצאת לחופשי].
אימתי [מתי קרה כל התהליך]? **בחדש השביעי באחד לחודש [א' תשרי - ראש השנה].**

- מדוע בריאת האדם מתוארת בתיאור מפורט לפי שעות? מה היה שונה לו האדם היה נברא כולו בבת אחת? ?
- באיזה אופן מדגים המדרש את שוויון ערך האדם? ?
- בשעה התשיעית האדם מצווה, ובשעה העשירית הוא עובר על מה שצווה. איזה ערך אנושי (או יכולת) נברא במקביל לבריאת האדם, באותן השעות? ?
- לפי המדרש, ההתרחשות כולה מתרחשת ב־א' בתשרי. מה הקשר בין תחילת שנה עברית חדשה לבין "יום ההולדת" של האנושות? ?

ראש השנה - חג שוויון ערך האדם | אילה ויצנר

לפי המסורת היהודית העולם נברא לפני 5,780 שנים. זוהי תפיסה ייחודית בתוך מסורת של תרבות מסוימת המביטה על בריאת העולם עבור האנושות כולה, וקובעת אותו כראש השנה של תרבותה שלה. לא לידתו של נביא או מנהיג של התרבות עצמה, לא אירוע מכונן תרבותית כגון קבלת התורה בה, אלא התחלת ההתחלות של כלל האנושות.

סיפור זה, לפיו ראש השנה נקבע לפי יום בריאת האדם, יכול לשרת היטב את המאמינות והמאמינים בשוויון ערך האדם. הזמן שלנו וספירתו מתחילים לא באירוע תרבותי פרטיקולרי [רק ליהודים], אלא ביצירה האנושית האולטימטיבית והאוניברסלית, ומתוך כך עלינו להתייחס אל כל בני האדם כשווים בערכם: הגברים והנשים, יהודים ולא יהודים, מכל המגזרים, מכל הארצות העולם, מכל התרבויות, מכל הגילים, ומכל תפיסות העולם.

מתוך אתר 'בינ'ה'

- מה ייחודי בייחוס בריאת העולם לראש השנה העברית? ?
- מה המשמעות של ציון מסר אוניברסלי [כלל-עולמי] בחג מרכזי בלוח השנה היהודי? ?
- מה היה המסר של ראש השנה לו היינו מציינים ביום זה את לידת משה או את קבלת התורה? ?
- מדוע חשוב לזכור את שוויון ערך האדם דווקא בראש השנה? ?
- הציעו מנהג לראש השנה שידגיש את שוויון ערך האדם. ?

טוב לאדם | זלמן שז"ר

טוב לאדם היות פעם בָּדָד.
לא סָפָר, לא רָע,
לא צָבוּר וְלֹא פָּרֻט,
רק הוא עם לבו,
עם הַלֵּב רק בְּלִבָּד.

טוב לאדם היות פעם בָּדָד.
וטוב כי יֵצֵא פעם רִיק מִנְכָסְיוֹ.

לא בֵּית, לא שְׂדֵה, לא נִדְרָשׁ, לא חֵיב.
רק יִקְשִׁיב אֶל לְבוֹ וְיִחְרִישׁ חֲרָשׁ רַב.

טוב כי יֵצֵא הָאָדָם מִנְכָסְיוֹ.
כי יִקְשִׁיב אֶל לְבוֹ וְיִבִּין לְחֵייו
וְיִדַּע אֲשֶׁר יֵשׁ, וְיַחֲוֹשׁ מֶה חֵיב.

זלמן שז"ר (1889-1974)

נשיאה השלישי
של מדינת ישראל,
מראשי הצינורות.
סופר, משורר,
היסטוריון, חבר כנסת
ושר החינוך והתרבות.

(זלמן שז"ר, מתוך: לויט-ניב, עמ' ק"ז; הוצ': עקד, תשל"ד)

- 1. "רק הוא עם לבו" - מדוע חשוב לאדם להיות רק הוא וליבו? מתי יש לכם/ן הזדמנות כזו?
- 2. "טוב לאדם היות פעם בָּדָד. וטוב כי יֵצֵא פעם רִיק מִנְכָסְיוֹ". - לפי השיר, מדוע טוב לאדם להיות מעת לעת ללא חברה וללא רכוש? מה דעתכם/ן?
- 3. "וְיִדַּע אֲשֶׁר יֵשׁ, וְיַחֲוֹשׁ מֶה חֵיב". - מדוע חשוב להכיר במה שיש? מה הכוונה ב"יחוש מה חייב"? מה היש' שלכם/ן השנה? האם ישנה גם חובה שאתם/ן מכירים/ות בה השנה?
- 4. למה חשוב להרהר בבחירות ובהכרעות שעשינו לאורך הזמן? איזה ערך יש לקיום התהליך במועד קבוע מראש, במשותף עם כל הקהילה?

שתי דרכים לפני | חנה סנש, 21.9.1941

חנה סנש (1921-1944)

לוחמת ומשוררת יהודייה ילידת הונגריה.
עלתה לארץ בשנת 1939, והצטרפה לגרעין
ההקמה של קיבוץ "שדות ים". בשנת 1943,
תקופת מלחמת העולם השנייה, התנדבה
סנש לצבא הבריטי, ויצאה לצנוח מאחורי
קווי האויב באירופה הכבושה. סנש נתפסה
כאשר חצתה את הגבול להונגריה לאחר
הצניחה, והוצאה להורג כשהיא בת 23 בלבד.

ערב ראש השנה; שנתיים מאז עזבתי את
הבית. שנתיים רחוקה מן הבית, מאימא;
שלוש שנים כבר מאחי, ושנתיים בארץ...
שתי דרכים עומדות לפני - לחפש את
אושרי הפרטי ולהעלים עין מהשגיאות
אשר מסביבי או להשקיע כוחות במלחמה
הורסת וקשה בעד דברים שהם טובים
ונכונים בעיניי. נדמה לי שהברירה אינה
בידי. טמונות בי תכונות הקובעות את דרכי,
אם גם אכיר את כל הקושי והסבל הכרוכים

בה. אבל היש בי כוח וכישרון להגשים את כל אשר ארצה? והאם נכון יהיה רצוני? - אל, אם נתת
אש בליבי, תן שאוכל לשרוף את הראוי להישרף בביתי, בבית ישראל. ואם נתת לי עין לראות,
אם נתת לי אוזן לשמוע, תן לי גם כוח להצליף, ללטף, להרים. ותן שמילים אלו לא תהיינה
מליצות בלבד [מילים גבוהות וריקות], אלא תעודה לחיי [כיוון לחיי, שליחות]. למי הדברים
מכוונים? לטוב שבעולם ואשר זיק [להבה קטנה, מקור אור זעיר] ממנו בי הוא.

(יומן חנה סנש, פרויקט בן-יהודה)

- 1. סנש מתלבטת בין חיפוש אחר אושרה הפרטי, לבין יציאה למאבק למען שיפור החברה שסביבה. במה היא בוחרת? מדוע?
- 2. מה הקשר שהיא מגדירה בינה לבין החברה שהיא שייכת לה? מה האחריות שלה כלפי האחרים?
- 3. סנש מבקשת שיהיה לה כוח לשרוף את הראוי להישרף, להצליף, ללטף, להרים... מה כוונתה בשימוש בפעלים כגון 'לשרוף' או 'ללטף'?
- 4. מה דעתכם/ן על ההחלטה שלה? מה היא רוצה לעשות בחייה?
- 5. הדברים נכתבו בערב ראש השנה; מה משמעות החג עבורה?